

VÍRA, KTERÁ SE UPLATŇUJE LÁSKOU (Galatským 5,2-12)

Dnešní oddíl je jakýmsi shrnutím a uzavřením Pavlovy argumentace proti učení, že bychom mohli být před Bohem ospravedlněni na základě dodržování Mojžíšova zákona – tedy svými skutky a vlastním úsilím. Všechny předešlé argumenty se zde jakoby uzavírají do shrnujících a poměrně jasných výzev a výroků. Jako by jim Pavel chtěl říci: Když jste tedy vyslechli všechny argumenty, tak tedy slyšte, co vám já, Pavel, k tomu říkám.

„*Dáváte-li se obřezat, Kristus vám nic neprospěje*“ (v. 2). Židé a někdy ještě i někteří židokřesťané vytýčili jako cestu ke spravedlnosti před Bohem přijmout na sebe jeho a břemeno Mojžíšova zákona. A jakýmsi znamením této cesty se stala obřízka. Kdo je obřezán, je poddán pod jeho zákona. Obřízka byla ve SZ ustanovena jako viditelné znamení na těle; znamení, které vyjadřovalo příslušnost k lidu Hospodinovy smlouvy.

Pavel zde ale vede ostrý předěl: „*Dáváte-li se obřezat, Kristus vám nic neprospěje*“. Obřízka se stala symbolem cesty zákona, života pod zákonem. A k tomu se někteří Galatští křesťané zjevně chystali. Pavel jim ale říká, že tato cesta se neslučuje s evangeliem Ježíše Krista. Jestli se dáte obřezat, činíte zásadní krok zpět do doby před příchodem Krista. Z času plnosti se vracíte do časů předběžnosti, příprav a neúplnosti. Z prostoru milosti a ospravedlnění Božího se vracíte do doby otroctví a odsouzení zákona. Jestli chcete žít pod znamením obřízky, Kristus vám nic neprospěje, protože Kristus otevřel úplně nový svět, nový prostor, ve kterém padají lidské snahy dojít spásy a spravedlnosti před Bohem svými silami. Kristus otevřel prostor, kde je spása cele darem Boží milosti a smíření. Rozhodující zde už není úzkostlivé dodržování příkázání, ale víra v Ježíše, našeho Spasitele. Víra, která nás otevírá lásce Boží.

Judaisté v církvi se patrně snažili o jakousi symbiózu cesty víry a cesty zákona. Těžko říci, čemu vlastně přesně věřili o Pánu Ježíši. Oni jej jistě také vyznávali jako Mesiáše Izraele, ale zároveň patrně tvrdili, že zákon je stále cestou ke spásě. Ježíše Mesiáše tedy nejspíše nechápali jako Spasitele hříšníků, ale možná jako toho, který přijímá ty, kdo věrně naplňují zákon. Možná věřili, že Ježíš přináší Boží království, ale patrně učili, že přístup do něj mají jen ti, kdo jsou obřezáni a ctí zákon. Asi proto nutili věřící z pohanů, aby se také dali obřezat a přijali zákon. Nedovedli ještě vidět, že Boží cesta by mohla vést úplně jinak a jinudy.

Co se týče obřízky, Pavel dále upozorňuje: „*Znovu dosvědčuji každému, kdo se dá obřezat, že je zavázán zachovávat celý zákon*“ (v. 3). Někteří možná měli tendenci vybírat si ze zákona jen některé části (např. ustanovení o dnech, svátcích, dietetické předpisy /čisté a nečisté/, obřízka ...). Ale Mojžíšův zákon byl jakýsi celek, který měl zamýšlen komplexně. Ne si z něj jen cosi vybírat, co zrovna kdo považuje za důležité. Pokud by Galatští chtěli jít opravdu do důsledků, pak pokud se chtějí nechat obřezat, pak se musí stát židy se vším všudy. A musí to opravdu všechno dodržovat a zachovávat. Na tom je cesta zákona postavena. Ale tato cesta se už mezi židy samými ukázala být „nesnesitelným břemenem“. Proto Ježíš přišel, aby toto břemeno snal a zjevil Boží přijetí z milosti, bez lidských zásluh.

A tak musí Galatským říci závažné slovo: „*Odloučili jste se od Krista vy všichni, kteří chcete dojít ospravedlnění na základě zákona, pozbyli jste milosti*“ (v. 4). Ti judaisté, jak jsme si říkali, patrně vyznávali Ježíše jako Mesiáše Izraele. Tak jej asi přijímali a vyznávali. Ale svým učením dokazovali, že se skutečným Mesiášem míjejí, pokud stále lpí na spravedlnosti plynoucí ze zákona. O něco dříve Pavel napsal, že Kristus je konec zákona. Kristus jistě nezrušil Boží příkázání. Ale učinil konec zákonu jako cesty ke spásě. Tuto funkci zákona skutečně Ježíš ukončil. Skrze zákon není možno dojít ke spásě. A pokud by se o to někdo přece chtěl snažit, pak to znamená jediné, že se odloučil od Krista a zřekl se milosti. Jde tu skutečně o příkrý protiklad. Kristovo dílo a Boží milost zcela vylučují cestu ke spásě formou dodržování zákona. Můžeš jít jednou nebo druhou cestou, ale nikoli oběma naráz.

Galatští si toto úskalí patrně dost dobře neuvědomovali. Judaisté patrně také mluvili o Ježíši jako Mesiáši, a patrně také mluvili o tom, že Boha máme ctít a poslouchat jeho příkázání a zákony. Znělo to patrně „křesťansky“ a zbožně. Vždyť, co je na tom, snažit se zalíbit Bohu poslušností jeho příkázání? Možná ti Galatští dokonce považovali ony učitele z Judska za hlasatele „hlubší zbožnosti“, horlivé snahy.

Jinak řečeno to, že jim Galatští naslouchali, mohlo být vyvoláno nikoliv náboženskou laxností, ale naopak touhou žít naplno s Bohem, skutečně žít podle Boží vůle. Přehlédli v tom ovšem toho „červíčka v jablku“. Totiž, že řečmi o plnění Boží vůle jsou z cesty Boží vůle odváděni na úplně jinou kolej. Kolej, na kterou je přeměrovali judaisté, vede pryč od Krista a od Boží milosti do prokletí a otroctví zákona. Tato „změna směru“ nemusela být Galatským zcela zřejmá. Proto Pavel mluví tak přímo a ostře. Ne, nechat se obřezat a přijmout jeho zákona, to není opravdovější cesta k Bohu nebo souběžná cesta k Bohu, ale je to odloučení od Krista a pozbytí milosti.

Ale aby se Pavel nevyjadřoval jen negativně (tedy, že uvrhnout se pod zákon znamená vzdát se Krista a milosti), tak připojí i pozitivní a nadějnou výpověď. Dát se obřezat a uvrhnout se pod zákon je smrtící cestou. Ale my jsme poznali jinou cestu: „*My však z moci Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost, která je naší nadějí*“ (v. 5). Judaisté učili, že k tomu, aby se člověk stal spravedlivým před Bohem, musí naplnit zákon Boží. Ale Pavel mluví o „moci Ducha svatého“ a o „víře“. Mocí Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost. Ne, že si ji zajistíme svým snažením. Ale mocí Ducha a ve víře očekáváme spravedlnost. A dodejme: očekáváme ji jako dar Boží. Ne, že si ji sami vypěstujeme, ale očekáváme ji od Boha. Taková spravedlnost je naší nadějí. Ta darovaná Bohem. Snaha dosáhnout spravedlnosti před Bohem na základě skutků zákona vede k zoufalství, protože nikdo to nedokáže. Ale spravedlnost Boží, která je nám v Kristu darovaná, ta je skutečnou nadějí. Tato spravedlnost od Boha k nám přichází mocí Ducha svatého a skrze víru v Pána Ježíše. Jen tak můžeme Boží spravedlnost poznat a přijmout.

A tak Pavel uzavírá: „*V Kristu Ježíši nezáleží na tom, je-li někdo obřezán či ne; rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou*“ (v. 6). Nechte už za sebou to, co bylo překonáno v Kristu. Jestli je někdo obřezán nebo ne, na tom nyní už vůbec nezáleží. Nehraje to už vůbec žádnou roli. Rozhoduje víra v Krista, která se uplatňuje (nebo projevuje, naplňuje) láskou. „*Víra skrze lásku dělající*“ (Kral.). Judaisté asi tvrdili, že aby někdo mohl náležet Kristu, musí se dát obřezat. Pavel říká ne. Obřízka (a s ní i celá cesta zákona) zde už nehraje žádnou roli. Rozhodující jsou už docela jiné věci – víra v Ježíše jako Spasitele a Pána a láska Boží v nás. Víra, která se projevuje láskou.

Následují Pavlovy otázky: „*Běželi jste dobře! Kdo vám zabránil, abyste se drželi pravdy? Jistě to nevyšlo od toho, který vás povolává. Málo kvasu celé těsto prokvasí*“ (v. 7-9). Ze začátku, pod vlivem Pavlovy misie, Galatští přijímali evangelium o Boží milosti a žili z jeho moci. I bez obřízky. Přece to zakusili, zakusili tu osvobodivou radost ze spásy v Kristu. Co se to stalo, že to vyměňují za návrat k obřízce a otroctví zákona? Jistě to není od Boha, jakkoli se to oddaností Bohu zaštiťovalo. Možná tomuto učení začali zatím podléhat jen někteří, ale i málo kvasu celé těsto prokvasí. Kdyby Pavel scestnému učení judaistů nepostavil hráz, mohlo by se jejich zhoubný vliv snadno rozvinout a strhnout mnohé. V tom je úskalí falešných učení dodnes. A že jich za celou dobu církve už něco vzniklo. Nesmíme si myslet, že jsme jako křesťané imunní vůči bludu. Spadnout do nějakého bludu teologického nebo etického je vlastně celkem snadné. Proto je třeba být opatrný a „zkoumat duchy“, zda jsou skutečně z Boha. Stále zkoumat a posuzovat ve světle Písma vlivy, které přicházejí.

Pavel vedle těch vážných napomenutí, ovšem s Galatskými také sdílí svou naději: „*Ale já k vám v Pánu mám důvěru, že se neuchýlíte k jinému smýšlení. Ten však, kdo vás uvádí do zmatku, neujde soudu, ať je to kdokoli*“ (v. 10). To je nadějně slovo. Pavel se jistě seč mohl snažil vyložit evangelium i nebezpečí falešného učení, odhalit scestí, kam to směřuje. Ale víc udělat nemohl. Nemohl „zařídít“, že se Galatští vzpamatují a vrátí na cestu Boží milosti. To svěřuje „vyšší instanci“. Mám „v Pánu“ důvěru vůči vám, že se rozhodnete správně. Život a osud Galatských nakonec není v možnostech a v moci Pavlově, ale jsou v rukou Božích. V tom je i Pavlova naděje, to že to není jen na něm. On skutečně nemohl vědět, jak to dopadne, ale věděl s jistotou, že ty Galatské má ve své ruce Pán. Proto může mít důvěru a naději. Nepůsobí tu jen on, ale i Ježíš sám.

A na závěr dnešní pasáže zazní Pavlova otázka: „*Kdybych já, bratří, dosud kázal, že obřízka je nutná, proč bych byl vlastně pronásledován? Vždyť by tím bylo odstraněno pohoršení, jímž je kříž*“ (v. 11). Pavel byl pronásledován na různých frontách. Od židů, pohanů, i nepravých bratří – jako v tomto případě. Kdyby

jako oni učil nutnost obřízky, měl by klid a pokoj. Nebyl by ostouzen a napadán jako odpadlík od tradic Izraele. Určitě by si polepšil, měl by jednodušší život. Ale kdyby tak učinil, bylo by odstraněno ono spásonosné „pohoršení (skandalon) kříže“. Je zde podtrženo, že kříž Ježíše Krista působil pohoršení. Svým kázáním, že spásou je jen a pouze Kristus ukřižovaný, působil Pavel pohoršení a pozdvižení mezi židy i pohany. Dotýká se toho i v 1K 1,23: „*My kážeme Krista ukřižovaného. Pro Židy je to kámen úrazu (skandalon – pohoršení), pro ostatní bláznovství*“. Cesta judaistů nebyla pohoršlivá, protože hrála na strunu lidské sebejistoty. Sám svým úsilím můžeš dojít spásy před Bohem. Kříž vyvolává pohoršení, protože říká, že jsme ztraceni hříšníci a sebevětší naše úsilí nestačí ke spravedlnosti před Bohem. Musíme se sklonit a pokořit pod kříž Pána Ježíše, jen tak můžeme být spaseni. A to je to pohoršení, „skandalon“ kříže, proti kterému se člověk bouří.

Jestli chtějí judaisté trvat na obřízce, tak ať rovnou nechají vykleštit, píše Pavel s nadsázkou. Ale stejně jim to nebude nic platné, protože cesta k Bohu vede jen a pouze skrze kříž Ježíše Krista.

BH CB P3 17.2.2021 M. Žemlička